

תרבות יהודית

Joods Leven in Europa buiten de grote steden

Tijdbalk

1-1500

1501-1800

1801-1900

1901-1945

1946-2005

1-1500

[⬆](#) naar boven

321

Eerste tekenen van een joodse gemeente in Keulen

1074

Eerste gedocumenteerde vermelding van een joodse vestiging in Westfalen, onder andere in Dortmund

sinds 1096

Jodenpogroms in Duitsland en kruistochten voor de "bevrijding" van het "Heilige Land"

sinds 1146

Jodenpogroms in Duitsland en kruistochten voor de "bevrijding" van het "Heilige Land"

sinds 1221

Jodenpogroms in vele Duitse steden

1300 - 1350

Stichting van joodse gemeenten in Dortmund, Minden, Münster, Osnabrück en

Soest

activiteiten van belangrijke joodse kooplieden zoals Gottschalk von Recklinghausen en Leo von Münster

1317

Aankomst van de joden in Lublin

1336

król Kazimierz De Poolse koning Kazimierz I Wielki veroorlooft de joden om zich in de voorstad van Lublin te vestigen

1348 - 1350

Vervolgen en pogroms naar aanleiding van de pestepidemie
(op beschuldiging van vergiftiging van bronnen)

1350 - 1550

Vestigingsverboden

er leven bijna geen joden meer in Westfalen

1501-1800

 naar boven

1523

De Poolse koning Zygmunt I Stary verleent Lubliner joden dezelfde rechten die de joden in andere steden in Polen reeds lang bezaten

1550

(ca.) vestiging eerste joden in stad Groningen

1557

Krachtens het koninklijke privilege wordt in Lublin een grote synagoge, de Maharshal-synagoge gebouwd

1580

Krachtens het koninklijke privilege van koning Stefan Batory ontstaat het "Waad Arba Aracot",

het joodse parlement (een orgaan van het joodse zelfbestuur). Het overleg vindt meestal in Lublin plaats.

sinds 1600

Ontwikkeling van het zogenaamde systeem van beschermde joden
veroorlooft een beperkte vestiging onder controle van de landsheren

1679

In Lublin geldt het privilege "De non tolerandis Judaeis"

1696

Koning Jan III Sobieski veroorlooft de Lubliner joden vrije handel in de gehele regio Lublin

1711

Uitvaardiging (en al snel weer intrekking) besluit tot verbanning van alle Joden...
uit stad en provincie Groningen op beschuldiging van heling.

1732

Vergunning van het uitoefenen van gebedsdiensten in een woonhuis in Groningen

1747

Ingebruikname eerste joodse begraafplaats in Groningen

20.08.1756

Inwijding eerste synagoge in Groningen
(aan de Folkingestraat)

1796

Burgerlijke gelijkstelling van Joden met andere Nederlanders

1801-1900

[↑](#) naar boven

1807

Gelijkstelling van de joden met de christenen in het Koninkrijk Westfalen onder Jérôme Bonaparte

1812

Edict betreffende de burgerlijke verhouding van de joden en de Pruisische staten

1815

Intrekking van de gelijkstelling door het Weense Congres

1815

Oprichting joodse school Tipereth Bachurim in Groningen

sinds 1820

Ontwikkeling van een modern joods onderwijs in Duitsland

1847

"Gesetz über die Verhältnisse der Juden" (Wet betr. de verhouding van de joden) betreffende de uniformiteit van de rechtspositie in Pruisen

1848

Grote deelname van Duitse joden aan de (mislukte) democratische revolutie

sinds 1849

Emigratiegolf van Duitse joden naar de USA

1850

**Hoogste bevolkingspercentage van de joden en Duitsland met 1 %
(1910: 0,51 %)**

1852

Splitsing Joodse Gemeente in Groningen

ontstaan nieuwe Joodse Gemeente Tesjoeat Jisrael ("Redding van Israel")

1869

Toekenning van de volledige gelijkheid van de joden in Pruisen

twee jaar later ook in het herstelde Duitse Rijk

sinds 1879

Versterkte antisemitische agitatie in Westfalen

1881

Opheffing afgescheiden gemeente in Groningen

1887

Eerste zionistencongres in Basel

plan voor een nationaal joodse "bakermat"

1893

Oprichting van de "Centralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens"

(Centrale vereniging van Duitse staatsburgers van joods geloof)

1896

Oprichting van de "Vereins zur Wahrung der religiösen Interessen des Judentums in Westfalen"

(Vereniging ter behartiging van de religieuze belangen van het jodendom in Westfalen), gericht tegen de liberale gemeentehervormers

1898

Oprichting joodse sportclub Attila in Groningen

1899

Oprichting Joodse bejaardentehuis Beth Zekeiniem in Groningen

1901-1945

[↑](#) naar boven

23.03.1906

Inwijding nieuwe synagoge Folkingestraat in Groningen

1916

Discriminerende "jodentelling" in het Duitse leger

1916

Aansluiting van de voorstad Wieniawa aan de joodse wijk in Lublin

sinds 1930

Verkiezingssuccessen van de nationaal-socialisten en Duitsland

1930

**Feestelijke opening van de "Jesjiwa Chachmej Lublin",
de grootste joodse hogeschool in Polen**

1932

Installatie laatste vooroorlogse opperrabbin van Groningen

1933

Regeringsovername van de nationaal-socialisten

boycotacties tegen joodse zaken - in de loop van de volgende jaren volgden honderden speciale anti-joodse wetten en verordeningen

1938

Verwoesting van synagogen en pogroms in heel Duitsland

01.09.1939

Uitbraak van de Tweede Wereldoorlog

In Lublin woonden toen meer dan 120.000 inwoners, waarvan 42.000 joden.

18.09.1939

De Duitsers veroveren Lublin

Begin van de vervolging van de joodse bevolking.

1940

"Reichsvereinigung der Juden in Deutschland"

(Rijksvereniging van de joden in Duitsland) als gedwongen vereniging van de overgebleven joodse organisaties

1940

De Duitsers roepen de Jodenraad in Lublin in het leven

(net zoals in andere Poolse steden).

31.03.1940

Inwijding jeugdsynagoge Folkingedwardsstraat in Groningen

sinds 1941

Begin van de systematische deportaties en de massamoord aan de Duitse en Europese jodenpoczątek systematycznych deportacji i masowych mordów na Żydach niemieckich i europejskich

sinds 1941

Het Lubliner district...

... wordt tot een gigantisch werk- en vernietigingskamp voor duizenden Poolse joden en voor gedeporteerde joden uit heel Europa (uit Duitsland, Frankrijk, Nederland, de Tsjechische Republiek, Griekenland, Oostenrijk en andere landen).

1941

Verwijdering Joodse kinderen van niet-Joodse scholen in Groningen

24.03.1941

In Lublin ontstaat een joods getto

1942 - 1944

Massale vernietiging

van de joden uit alle Europese landen in de vernietigingskampen Sobibór, Bełżec, Treblinka, Majdanek, Auschwitz-Birkenau.

1942 - 1943

Deportatie Joden uit Groningen

16.03.1942

Begin van de "actie Reinhardt",

de definitieve oplossing van de jodenkwestie in Polen met de deportatie van de Lubliner joden naar het vernietigingskamp Bełżec.

1943

Sluiting synagoge in Groningen door de bezetter

03.11.1943

"Actie Erntefest" in de regio Lublin

Moord aan de laatste joodse gevangenen in de kampen Majdanek, Trawniki, Poniatowa.

24.07.1944

De bevrijding van Lublin

In Lublin ontstaat de Joodse Historische Commissie voor de onderzoeking van oorlogsmisdaden.

1946-2005

 naar boven

1949

In Groningen installatie opperrabbijn Aaron Prins

1950

Oprichting van de "Zentralrat" van de joden in Duitsland

1952

Verkoop synagoge in Groningen aan stomerij Astra

sinds 1956

Bouw van een nieuwe synagoge in Westfalen

tot 1963 acht nieuwe gebouwen

1963

In Lublin wordt een monument ter herinnering aan de in het getto vermoorde joden onthuld

1968 - 1969

Grote emigratie van joden uit Polen naar Israël

1981

Herinwijding synagoge in Groningen na ingrijpende restauratie

sinds 1989

Immigratie van joden uit de nieuwe staten van de vroegere Sowjet-Unie naar Duitsland

eind 2003 telden de joodse gemeenten in Westfalen 7.000 mensen (in heel Duitsland iets meer dan 100.000)

24.06.1990

60ste verjaardag van de opening van de "Jesjiwa Chachmej Lublin",
de joodse hogeschool. Naar het feest kwam de neef van Majer Szapiro, heer Dow Szapiro, student aan de hogeschool in de dertiger jaren.

14.12.1994 - 16.12.1994

Wetenschappelijk congres "Lubliner Joden"

over de cultuur en de geschiedenis van de joden in de regio Lublin.

2004

In Lublin wonen nog slechts 9 personen van joodse afstamming